

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات طرح:

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۱۸۲

شماره چاپ:

—

تاریخ چاپ:

—

مشخصات گزارش:

شماره مسلسل:

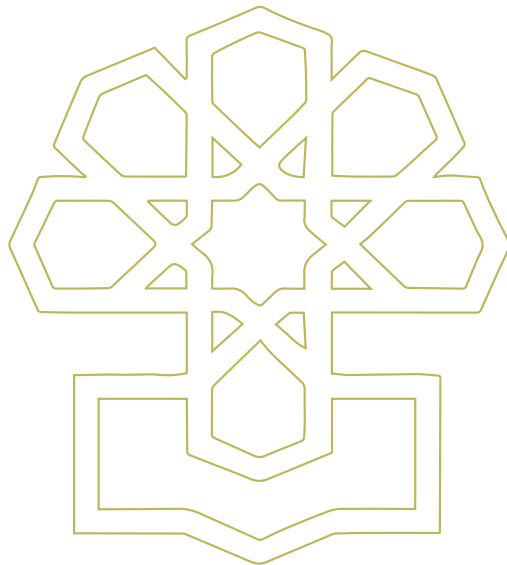
۲۴۰۱۷۸۵۱-۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۰/۱۹

دفتر مطالعات حقوقی

اظهار نظر کارشناسی درباره:

« طرح حمایت از مالکیت صنعتی » (اعاده شده از شورای نگهبان (۳))

محمد شکوری^۱، مهدی عبدالملکی^۲

مقدمه

طرح حمایت از مالکیت صنعتی به منظور رفع ایرادات و ابهامات مد نظر شورای محترم نگهبان در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۸/۸ مجلس شورای اسلامی اصلاح شد و طی آن تذکرات مطروحه مرتفع گردید ولی ایرادی که ناظر به مغایرت ماده (۷۱) طرح با موازین شرعی مطرح گردیده بود کماکان پابرجا مانده و از نظر شورای نگهبان مرتفع نشده است. همچنین با توجه به اصرار مجلس بر مفاد تبصره «۲» ماده (۴۰) و نیز ماده (۸۲) طرح، ایراد سابق مغایرت با اصل (۳۴) قانون اساسی در نظریه اخیر شورای مزبور تکرار شده است.

۱. تهیه و تدوین
۲. ناظر علمی

با توجه به ایراد اعلام شده در خصوص ماده (۷۱) طرح مبنی بر مغایرت با موازین شرعی قضا، مجلس اقدام به اصلاح مصوبه خود نموده و پیرامون تفکیک میان نقض حق اختراع در فرآورده و فرآیند، نظر کارشناس رسمی دادگستری را مبنای قرار دادن بار اثبات دعوی نمود. لکن این اصلاح، مورد قبول شورای نگهبان واقع نشده است. توضیح اینکه، در خصوص یک فرآورده یعنی محصولی که دارنده حق اختراع مدعی است، بر پایه اختراع وی تولید شده است، بار اثبات دعوی مطابق موازین بر عهده مدعی یعنی دارنده حق اختراع می‌باشد. لکن در خصوص فرایند تولید محصول یعنی فرمولی که بر اساس آن یک محصول نظیر دارو تولید شده و آن فرایند تحت عنوان حق اختراع قبلاً به ثبت رسیده است، به دلیل اینکه قبلاً فرایند مزبور ثبت شده و ظاهر بر این است که هر محصولی که از فرایند مشابه تولید شده، از همان فرایند ثبت شده استفاده کرده است، لذا در اینجا بار اثبات دعوی با خواننده دعوی نقض حق اختراع می‌باشد. با وجود این، شورای محترم نگهبان این استدلال و حتی تعیین بار اثبات دعوی بر مبنای نظر کارشناس رسمی دادگستری را نپذیرفته است.

لازم به ذکر است که مصوبه اصلاحی مجلس در این خصوص خالی از اشکال نیست؛ زیرا با توجه به توضیحات ذکر شده و با عنایت به پیچیده بودن فرایندهای ثبت شده، صرفاً خواننده دعوی باید از عهده اثبات این امر برآید که برای تولید محصول خود از فرمول دیگری غیر از فرمول ثبت شده استفاده نموده است و ورود و اظهار نظر کارشناس دادگستری مستقلاً مؤثر در مقام نیست. لذا اصلاح اخیر این ماده در مجلس که به منظور تأمین نظر شورای نگهبان انجام شده بود اینک به لحاظ عدم پذیرش از سوی شورای مزبور کارآیی نداشته و پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت صیانت از حقوق مخترعان و رعایت اصول حقوقی، این ماده به مفاد مصوبه سابق قبل از اصلاح (مصوب ۱۴۰۱/۵/۲۶) اعاده گردد و قید نظر کارشناس دادگستری از آن حذف شود.

در خصوص مغایرت تبصره «۲» ماده (۴۰) نیز با توجه به حساسیت و محرمانگی امور دفاعی کشور، عدم قابلیت اعتراض نسبت به تصمیمات کمیسیون مربوط به پروانه بهره‌برداری اجباری اختراعات دفاعی، منطبق با مصالح نظام به نظر می‌رسد و یگانه راهکار قابل پیشنهاد در این خصوص، اصرار بر مصوبه قبلی مجلس می‌باشد. لکن در خصوص نمونه شیء مصرفی با توجه به درجه ضعیف‌تر اهمیت، مخالفت با قانون اساسی و نقض حق دادخواهی مردم چندان موجه نیست و باید در خصوص ضرورت به قدر متیقن اکتفا نمود. لذا حذف ارجاع به ماده (۴۰) در ماده (۸۲) طرح می‌تواند رافع ایراد شورای نگهبان باشد و همین امر مورد پیشنهاد است.

نتیجه‌گیری

در خصوص ایراد شورای نگهبان نسبت به ماده (۷۱) طرح با توجه به اینکه از یکسو اثبات عدم استفاده از فرایندهای ثبت شده در تولید محصول بر عهده خواننده دعوی بوده و قرار دادن نظر کارشناس رسمی دادگستری به عنوان تعیین کننده بار اثبات دعوی واجد ایراد می‌باشد و از سوی دیگر، اصلاح به عمل آمده نیز مورد پذیرش شورای نگهبان واقع نگردیده است، اعاده آن به مصوبه مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۶ و حذف نظر کارشناس دادگستری به عنوان مرجع تعیین بار اثبات دعوی مورد پیشنهاد است. در خصوص تبصره «۲» ماده (۴۰) و اعلام مغایرت آن با اصل (۳۴) قانون اساسی، با توجه به لزوم حفظ محرمانگی و اسرار مربوط به اختراعات دفاعی کشور اصرار بر مصوبه قبلی و ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام پیشنهاد می‌شود؛ لکن در خصوص ماده (۸۱) و اعمال مقررات تبصره «۲» ماده (۴۰) نسبت به نمونه اشیای مصرفی با توجه به پایین تر بودن درجه ابتکار در آن و حساسیت کمتر موضوع و لزوم اکتفا به قدر متیقن در مغایرت مصوبات با قانون اساسی، با حذف ارجاع ماده (۸۲) به ماده (۴۰) ایراد مزبور بر طرف خواهد شد و همین امر مورد پیشنهاد است.